

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

Τὸ φεγγάρι καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης.— Πῶς ἐμάλλωνεν ὁ ἥλιος μὲ τὸ φεγγάρι.— Ὁ οὐρανὸς ποῦ ἀκουμποῦσε στήν γῆ.— Ὁ Κάϊν καὶ τὸ δέντρο τῆς γῆς.— Ὁ κλέφτης τῶν ξύλων.— Τὸ φεγγάρι τόπος τιμωρίας τῶν ψυχῶν.— Τί πιστεύουν οἱ Ἐρυθρόδερμοι.— Ἡ γνῶμη τοῦ Ν. Πολίτου κλπ.

ἽΟλοι βέβαια θάχουν παρατηρήσει ἕνα πρόσωπο ποῦ σχηματίζεται σὸ φεγγάρι, ὅταν αὐτὸ εἶνε πανσέληνος καὶ ὅλοι βέβαια θὰ ἔχουν ἀκούσει κατὶ περὶ αὐτοῦ, ἢ ὅλοι θὰ ἔχουν διερωτηθῆ, τί νὰ σημαίνει, ἀραγε, ἡ μοσχοπρωιάς ἐκείνη μορφή, ἐκεῖ ἀπάνω ;

Ἐπὶ τὸν ἀρχιεπὶν Πλούταρχο, ποῦ ἔγραψεν δλόκληρον βιβλίον, γιὰ τὸ πρόσωπο αὐτὸ ποῦ φαίνεται, σὶν κύκλον τῆς Σελήνης, ὡς τὴν γρηπὴ χωρική, τῶν βουνῶν τῆς Μακεδονίας, ποῦ πιστεύει ὅτι ἡ ὠρχὴ ἐκείνη καὶ πλαδαρὴ μορφή, εἶνε ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ποῦ παρέδωσε τὸν Χριστὸ, τιμωρηθεὶς γὰ μὲν κρεμασμένος, μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου, ἐκεῖ ἀπάνω, σὶν μαῦρον τῆς νόχτας ἀπειρο, χίλιοι δύο, ἐπισημύμενος καὶ μὴ προσοπάθησαν γὰ βροῦν μιὰ ἐξήγησιν τῆς ἀνθρωπίνης αὐτῆς μορφῆς, ποῦ κηλιδώνει τὸν ἀσπυμένο τῆς γῆς μας δρυσφόρο.

Στὴν προσοπάθεια αὐτῆ δὲν ἴστέρωσε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου, προσπαθοῦντες, μὲ τὴν φαντασίαν τους, νὰ ἐξηγήσουν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη, πολλές φορές, ἀδυνατεῖ καὶ νὰ ἐνοήσῃ.

Στὴν Ἀχαῖα π. χ. λέγε ὅτι μιὰ φορὰ ἐμάλλωνεν ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι, ποῖος εἶνε ὁ ποῖο ὄμορφος. Ἐθῦμασεν ὁ ἥλιος, ἄρπαξε μιὰ χρῶσφα λάσπη, τὴν ἐρριξε, σὶν τὸ πρόσωπο τοῦ φεγγαριοῦ καὶ ἐκεῖ μένει ἀπὸ τότε !

Ἄλλοῦ ἐπεκτείνουεν τὴν παράδοσιν σὲ δλόκληρον τὸν κοσμογονικὸ μῦθο.

Τὸν παλῶν καιρὸ, λένε, ὁ οὐρανὸς ἦταν κοντὰ στῆ γῆ ὡστε ὁ θεὸς τὴν ἄγγιξε μὲ τὸ χεῖρ του καὶ ὅλοι τὸν ἐβλεπαν ἀκόμα καὶ τὰ ζῶα. Τὰ βῶδια μάλιστα τοῦβλῶσαν τὰ χεῖρια μὲ τὴ γλῶσσο τους. Ὅσο καλὰ, ὅμως, ἦσαν τὰ ζῶα σὶν θεῷ, τόσο κακοῖ ἦσαν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ μιὰ φορὰ τὸ πῆτασαν, κάρθουνα ἀναμμένα σὶν πρόσωπο. Τὰ κάρθουνα ὅμως αὐτὰ, πῆσαν σὶν πρόσωπο τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τὸν ἀφῆκαν τὰ σημερινὰ σημάδια.

Γιὰ τοῦτο θῦμασε τότε ὁ οὐρανὸς καὶ εἶπε στὴν θάλασσα νὰ τοῦ δώσῃ ὕψος, καὶ νὰ τῆς δώσῃ βάθος. Ἐτοῖ κ' ἔγινε. Καὶ ἀπὸ τότε χώρισεν ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆ, καὶ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ εἶνε τόσο, ὅσο τὸ βάθος τῆς θαλάσσης.

Τὸ φεγγάρι, ἐπειδὴ μὲ τὰ σημάδια σὶν πρόσωπο, ντυροῦταν νὰ βγαίη ἡμέρα, ἔργαυνε πάντα νύχτα.

Γιὰ νὰ τὸ ἀνταμειψῇ ὁ θεὸς, τοῦ ἔδωκε φῶς, νὰ λάμπη, ὅπου βγαίνει καὶ ὅπου περπατεῖ.

Σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος πιστεύουεν, ὅτι αἱ σκιεὲς ἐκείνες σὶν φεγγάρι, εἶνε τὸ δέντρο τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον ὁ κακὸς ὁ Κάϊν, προσπαθεῖ νὰ κόψῃ μ' ἕνα τοσεκούρι, ὅλη τὴν χρονιά, καὶ ἔτσι, μὲ τὴν καταστροφὴ αὐτοῦ, νὰ συγκαταστραφῇ καὶ ἡ γῆ. Ἀλλὰ ὅταν κοντεύει τὰ τελεῖσθαι τὸ μοχθηρὸ του ἔργον, καὶ δὲν μένει παρὰ μιὰ τοσεκουριά μόνον, γιὰ νὰ κοπῆ, κἀθεται μιὰ σιγμὴ ν' ἀναπαυθῆ, καὶ φτύνει στὰ χεῖρια του, ὅπως κἀνῶνε ἀκριβῶς καὶ οἱ ὑλοτόμοι τοῦ δάσους. Τότε ὅμως ἔξαφνα τὸ δέντρο ξαναγίνεται γιγαντιαῖο καὶ ὁ Κάϊν, πρέπει νὰ ξαναρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ἐργασία του.

Ἡ ὑπαρχὴς δέντρον σὶν φεγγάρι, εἶνε ἀγνωστος σὶν ἄλλους λαοὺς τῆς Ἐσθῶπης, ἐκεῖς τῶν Νεοσπλανδῶν, ὡς ἀναφέρει ὁ Κέλυ, στὴν Καθολικὴ Ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ.

Παρόδοξος ὅμως εἶνε ἡ ὁμοίότης ἐνὸς Κινεζικοῦ μῦθο ποῦ τὸν ἀναφέρει ὁ Scholt, μὲ τὸν παραπάνω Ἑλληνικὸ. Κατὰ τὸν μῦθο αὐτὸν, ἀπάνω σὶν φεγγάρι, ἕνας ἀνθρώπος σιχίε ἀδιακόπως μὲ τὸ τοσεκούρι του ἕνα γιγάντιο δέντρο, τοῦ ὁποῖου ὅμως τὰ κοψίματα ξανακλείνουεν ἀμέσως. Ὁ ἀνθρώπος αὐτοῦ βασανιζόμενος ἔτσι κολάζεται, γιὰτὶ ἔνω ἦταν ὄμοιος καὶ ἐρημνίτης ὑπέπεσε σ' ἰσχυρὸν πολὺ βαρὺ ἄμαρτημα.

Κι' ὁ Δάντης ἀναφέρει μιὰ παρόμοια παράδοσιν. Ὅτι ὅπλαδὴ ὁ εἰς τὴν Σελήνην ἀνθρώπος εἶνε ὁ Κάϊν, ὁ ὁποῖος τιμωρήθηκε ἔτσι, γιὰτὶ ἔκαμε φερίτικη θυσία σὶν θεῷ, προσφέρῃς σ' αὐτὸν ἀπάνθησας, τὸ εὐτελεστέρο ὅπλαδὴ τῶν φυτῶν, ἀντὶ νὰ τοῦ προσφέρῃ ἀπὸ τὴν ἀπόδοσιν τῆς γῆς, σιταῖρ ὅπλαδὴ, καὶ ὅτι ἄλλο ἔσπερνε. Γιὰ τοῦτο τὸν ἐρριξε, ἢ κατὰ τὰ τοῦ θεοῦ ἐκεῖ, μέσα σι' ἀγκάδια !...

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν πάλιν μιὰν ἄλλη παράδοσιν. Ὅτι ὅπλαδὴ ὁ ἀνθρώπος ποῦ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΠΛΕΧΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ»

Τῶμοι χειμῶνες πέρασαν καὶ τόσα καλοκαίρια καὶ ἔχει ἀπομείν' ἡ ἀγάπη μας δλόκληρη καὶ ἀκόμα θαρρῶ πῶς σὲ πρωτόδα χθές, πῶς τῶρα σὲ πρωτόδα, πῶς τῶρα πρωτομύθρια τὰ εὐδοιασὰ σου ὀδα, πῶς τῶρα πρωτοχάιδερα τὰ ξέπλεγα μαλλιά σου. Καὶ τὰ φιλιὰ τ' ἀμείρητα, φιλιὰ μου καὶ φιλιὰ σου, ὅλα εἶνε πρῶτα, ἀγάπη μου, σὶν πρῶτα μᾶς μεθᾶνε, καὶ τὸ στεροῦ μᾶς τὸ φιλιὰ κ' ἐκεῖνο πρῶτο θᾶνε. Τί καὶ ἂν διαβαίνουεν οἱ καιροὶ, τί καὶ ἂν περνοῦν οἱ χρόνοι ; Παλῶνει ὁ λῦγης, μὰ ποτὶ τὸ φῶς του δὲν παλῶνει.

Τι νὰ σοῦ πῶ ; καλλιτέρα νὰ κυνηγῶ στὶς ροῦγες δίχως ὀξόβεργες πουλιὰ μὲ τριδιπλες φτεροῦγες, παρὰ τοὺς πόθους ποῦχορταὶ σὶν δάκτυλά μου ἀπάτω καὶ σφίγγω τίς παλάμες μου καὶ μόνο ἀγέρα πιάνω.

Ἐγὼ τὰ ξέρω τῆς ζωῆς ὅλα τὰ μονοπάτια καὶ ἀφοβα πηγαῖοχορταὶ καὶ μὲ κλειστὰ τὰ μάτια. Πῶς τάχω μάθει μὴ ρωτῆς ; ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ δρόμου πῆρα τὸν ἔρωτα ὀδηγὸ, τὸν ποῖο δάσκαλό μου.

Ὅλα εἶν' ἀπλὰ καὶ ἀληθινὰ τὰ χάδια τοῦ ἔρωτα σου, ἀπλὰ καὶ τὰ λογάνια σου καὶ τὰ φροσμάτια σου, ἀπλοὶ τοῦ νοῦ σου οἱ λογοῖμοι καὶ τῆς καρδιάς σου οἱ πόθοι, ἀπλὰ καὶ τὰ τραγοῦδια μου καὶ ὁ πλέον ἀπλὸς τὸ ροῦθίδει.

Συχνὰ μοῦ λέγ' ἡ Ὑπομονή : καρτέρει καὶ καρτέρει καὶ τοῦτος ὁ κατήφορος ἀήφορο θὰ φέρῃ. Κ' ἐγὼ τῆς ἀποκορῶμαι : κυρὰ μου, σὲ πιστεύω μὰ σὶν κοποῦν τὰ πόδια μου πῶς θὰ μπορῶ ν' ἀνέβω ;

Κτυπᾷ ἡ καρδιά σὶν στήθη μου σὶν τὸ σπυρσὶ σι' ἄμοιον καὶ μοῦ χάλιζε τὸ μυαλό καὶ τὸ μυαλό θυμῶνει. Ἀργὰ τὸ συλλογιστικὴς, μυαλό μου δταν ἀκόμη ἦταν καιρὸς ν' ἀκούῃ ἡ καρδιά τὴν ἐδικὴν μου γνῶμη, εἰς τὴν παραχάιδευσεν βουβῆ, τυφλὸ σιμά τῆς καὶ ἔκαυεν κἀθε χάρι τῆς καὶ κἀθε θέλημά τῆς. Τῶρα ποῦ τὴν κακόμαθες καὶ ἔτσι τροχίλι ἔχει γίγει ἂν δὲν βαρυνεῖται θῦμασε—δὲν σὲ ψηφᾷς ἐκείνη...

Ἰωάννης Πολέμης

εἶνε σὶν φεγγάρι, εἶνε ἕνας ποῦ ἔκλεψε τὰ ξύλα ἐνὸς ναοῦ, καὶ γι' αὐτὸ ἐβάλλθηκε ἐκεῖ γιὰ τιμωρία. Οἱ Γερμανοὶ, μάλιστα, τὸν βλέπουεν καθαρὰ, μὲ τὸ φῶς τῶν ξύλων στὴν πλάτη.

ἽΟμακροτῆς ὁ Πολίτης, ὁ μεγάλος Ἑλλὴν λαογράφος, ἐξηγῶντας ὄλους τοὺς Ἑλληνικοὺς μῦθους, γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰσκαριώτου, ἢ τοῦ Κάϊν σὶν φεγγάρι, ἀποφαινεταὶ ὅτι τοῦτο προήλθε, ἀπὸ παλῶν παράδοσιν καὶ ὅτι ἡ σελήνη ἦταν ὁ προσωριμῶν τόπος, γιὰ νὰ τοποθετοῦνται ἐκεῖ καὶ νὰ κολάζουεν ἡ ψυχὴ τῶν ἀμαρτωλῶν.

Τὸ ὅτι τέτοια δοξασία ἐπικρατοῦσε καὶ σὶν ἀρχαίους Ἑλληνας, τὸ ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, ὁ ὁποῖος λέγει :

«Σύμβολόν ἔστι τοῦτο (αἰ ἐν τοῖς βυβλίοις οὐλοπνίδες) τῆς λεγομένης οἰκίσεως ἐπὶ τῆς σελήνης, καὶ ὅτι μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῆς αἱ ψυχαὶ τὴν σελήνην ὑπὸ τοὺς πόδας ἐξοῖουεν».

Οἱ Ρουμάνοι τῆς Τρανσυλβανίας πιστεύουεν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν ἀβάφτιστων νηπίων μεταβαίνει στὴν σελήνη καὶ ἀπ' αὐτὸ προέρχονται αἱ ἐκλείψεις τῆς.

Κατὰ τοὺς Γερμανικοὺς μῦθους ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἦσαν οἱ ποῖο φρικώδεις τόποι βασάνων γιὰ τίς ψυχῆς.

Καὶ ἡ μὲν σελήνη ἔνεκα τοῦ μεγάλου ψύχους, ποῦ ἐφαντάζοντο ὅτι κάνει σ' αὐτὴν, ὁ δὲ ἥλιος ἔνεκα τοῦ μεγάλου πυρὸς.

Ἀπὸ αὐτὰ προήλθεν ἡ πανευρωπαϊκὴ παράδοσιν, περὶ τοῦ ἐν τῇ σελήνῃ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶνε κάποιος ἀμαρτωλὸς, τιμωροῦμενος ἐκεῖ γιὰτὶ ἄμαρτησε τὴν Κυριακὴν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πιστεύει ὅτι στὴν σελήνη εἶνε ὁ Πειρασμός, ὁ ὁποῖος φωλιάζει ἐκεῖ ἀπάνω, πολλαὶ κατὰ τίς γῆς μηχανευόμενος.

Τέλος καὶ οἱ Ἐρυθρόδερμοι ἰθαγενεῖς τῆς Λουζιάνας, πιστεύουεν ὅτι σὶν φεγγάρι ἔδρεθεῖ τὸ πονηρὸ πνεῦμα...

